

voort te zetten en dat was moeilijk verenigbaar met een exclusieve binding aan Engeland ter verdediging van de Indische archipel – het was trouwens de vraag of Engeland, dat in de eerste plaats lette op wat in en bij Europa gebeurde en dat slechts zwakke strijdkrachten in en bij Azië had, bereid zou zijn, de vèrgaande verplichting te aanvaarden om Nederlands-Indië tegen Japanse agressie te beschermen.

In de lente van '36 kwam Colijn, die in die tijd in zijn derde kabinet behalve minister-president ook minister van koloniën en *ad interim* van defensie was, tot de conclusie dat hij er verstandig aan deed, in het geheim contact aan te knopen met de Engelse regering. Begin april zei hij tegen de Engelse militaire attaché in Den Haag dat hij graag Engels advies zou krijgen inzake de beste types vliegtuigen waarmee het Knil en de Marine-luchtvaartdienst in Indië konden worden uitgerust – dat verzoek plaatste hij evenwel in een veel breder kader: *'he stated quite bluntly'*, zo rapporteerde de Engelse gezant, *'that he thought the inviolability of the Dutch East Indies presented an equal if not greater interest to England than that of Holland itself.'*¹ Nog geen twee weken later sneed Colijn bij de gezant persoonlijk, en tot diens verrassing, hetzelfde onderwerp aan. *'In his view'*, aldus de gezant aan het *Foreign Office*,

*'it was such a vital British interest that the Dutch East Indies should not be taken by Japan, that there was little doubt that, if they were attacked by that country, Great Britain would come to the assistance of the Dutch. He said that he was precluded by the established policy of his country from suggesting any formal political arrangement for mutual assistance in that part of the world (and in any case he had doubts as to the expediency of a formal arrangement), but . . . it seemed to him only commonsense to try to find out which form of defence would most usefully supplement British defence measures in those waters. He felt that he could quite well discuss the question informally with his friends in England – putting it in the form of asking them what they would do if they were in his place.'*²

In een nota aan de ministerraad, waarvan de koningin een afschrift kreeg, gaf Colijn begin mei '36 uitdrukking aan hetzelfde vertrouwen dat Engeland Nederland te hulp zou komen als Japan Indië zou aanvallen. 'Teneinde', schreef hij, 'tot een deugdelijke beslissing te komen over hetgeen onzerzijds bij beperkte geldmiddelen moet worden gedaan' (er

¹ Brief, 11 april 1936, van de Engelse gezant te Den Haag aan het *Foreign Office*, aangehaald door Tarling in het *Journal of South East Asian Studies*, sept. 1978 p. 207. ² A.v., 22 april 1936, a.v.